

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

31 januari 2001

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van mevrouw Riet Van Cleuvenbergen c.s. –

**betreffende het gebruik van afkortingen en letterwoorden
voor officiële en semi-officiële benamingen**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Cultuur, Media en Sport
uitgebracht door de heer Cis Schepens**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jos Stassen.

Vaste leden :

de heren Carl Decaluwe, Eddy Schuermans, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Mieke Van Hecke ;

de heren Frans De Cock, Peter Gysbrechts, Marino Keulen, Cis Schepens ;

mevrouw Marijke Dillen, de heren Julien Librecht, Miel Verrijken ;

de heren Chokri Mahassine, Dany Vandenbossche ;

de heer Jos Stassen ;

mevrouw Margriet Hermans.

Plaatsvervangers :

de heer Freddy Sarens, mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, de heren Luc Martens, Joachim Coens ;

de heren André Denys, Jacques Devolder, Jacques Laverge, Paul Wille ;

mevrouw Niki De Gryze, de heren Pieter Huybrechts, Felix Strackx ;

de heren Peter De Ridder, André Van Nieuwkerke ;

de heer Jo Vermeulen ;

de heer Herman Lauwers.

Zie :

396 (1999-2000)

– Nr. 1 : Voorstel van resolutie

INHOUD

	Blz.
1. Toelichting van het voorstel van resolutie door mevrouw Riet Van Cleuvenbergen	4
2. Algemene bespreking	4
3. Stemming en eindstemming	5
Bijlage	7

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Cultuur, Media en Sport behandelde op donderdag 11 januari 2001 het voorstel van resolutie betreffende het gebruik van afkortingen en letterwoorden voor officiële en semi-officiële benamingen.

1. Toelichting van het voorstel van resolutie door mevrouw Riet Van Cleuvenbergen

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen meent dat veel mensen de voortdurende stroom van nieuwe afkortingen als een ernstig probleem ervaren. In de media courant gebruikte afkortingen als bijvoorbeeld PPS (Publiek-Priete Samenwerking), PAB (Persoonlijke Assistentie Budget) en IPZ (Interpolitie Zone) zijn voor vele burgers onbekende begrippen. Het zijn echter niet alleen de media die zich bezondigen aan een overdreven gebruik van afkortingen. Overheidsinstanties en het parlement doen dit eveneens.

De spreker verduidelijkt dat zij niet tegen het gebruik van afkortingen is. Afkortingen hebben in bepaalde gevallen wel degelijk zin, zoals bijvoorbeeld bij lange benamingen als het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap (VFSIPH). De overheid moet er echter wel voor zorgen dat bij het tot stand komen van nieuwe afkortingen en letterwoorden, die goed overwogen zijn. Er moet met andere woorden worden gekeken of er niet even goede benamingen te vinden zijn die kort en duidelijk zijn, en waarvoor dan geen afkorting hoeft te worden gebruikt.

Indien toch afkortingen worden gebruikt, moet volgens mevrouw Riet Van Cleuvenbergen steeds worden gezorgd voor voldoende duiding. Bovendien moet worden vermeden dat een nieuw begrip wordt afgekort met een reeds bestaande afkorting, zoals bijvoorbeeld IBO. IBO staat namelijk zowel voor Initiatieven Buitenschoolse Opvang (sector welzijn) als voor Individuele Beroepsopleiding (sector werkgelegenheid).

De spreker stipt aan dat het gebruik van afkortingen niet alleen in de spreektaal, maar ook in de schrijftaal sterk toeneemt. Ze dringt aan op het nemen van een aantal zeer concrete maatregelen. Die moeten vooral de begrijpelijkheid van officiële teksten voor de gewone burger ten goede komen. Spreker verwijst naar het Globaal Plan van de minister van Onderwijs ten behoeve van laaggeschoolden, waarin een pleidooi wordt gehouden voor het versturen van minder complexe bood-

schappen. Ook de Vlaamse Vereniging voor Zakelijke Communicatie geeft gelijksoortige adviezen aan het bedrijfsleven en ondersteunt een zuiver en toegankelijk taalgebruik.

Concreet dringt mevrouw Riet Van Cleuvenbergen aan op het beperken van het gebruik van afkortingen en letterwoorden in officiële en semi-officiële teksten. Ook het invoeren van nieuwe afkortingen en letterwoorden moet worden beperkt. Tevens moet het advies van de Taalunie over deze aangelegenheid worden ingewonnen. Spreker dringt erop aan dat in afwachting van een advies het gebruik van ondoorzichtige of overbodige afkortingen wordt beperkt. Tevens moet een verklarende lijst worden opgesteld van de bij de overheid gebruikte afkortingen en letterwoorden, om de officiële teksten voor de burger begrijpelijk te maken.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen verwijst ook naar het advies van de Taaladviesdienst van het Vlaams Parlement, waarin o.a. wordt gewezen op het onderscheid tussen afkortingen, letterwoorden en acroniemen (zie bijlage).

2. Algemene bespreking

Mevrouw Margriet Hermans en de heer Dany Vandebossche sluiten zich aan bij de voorgestelde initiatieven ter beperking van het aantal afkortingen. Zij dringen erop aan dat er op korte termijn een lijst wordt opgesteld van gebruikte afkortingen.

Ook de heer Julien Libreicht sluit zich aan bij het voorstel van resolutie. Het toenemende gebruik van afkortingen maakt initiatieven ter verduidelijking van onze communicatie onontbeerlijk. Het communicatiemiddel bij uitstek is de taal, die zowel in geschreven als gesproken vorm voor iedereen toegankelijk en begrijpelijk moet zijn.

De heer Cis Schepens sluit zich aan bij de zorg van de indieners om het aantal afkortingen zoveel mogelijk te beperken. Via de computer vraagt het immers slechts een kleine inspanning om in een gereedgemaakte tekst de afkortingen te vervangen door de voluit geschreven tekst. De overheid moet inderdaad een bewuste inspanning leveren om het aantal afkortingen in officiële en semi-officiële teksten zoveel mogelijk te beperken. De zorg voor een begrijpelijk taalgebruik past trouwens volledig binnen de inspanningen ter vereenvoudiging van de Vlaamse overheidsadministratie en ter ontwikkeling van een goed communicatiebeleid. De spreker erkent het nut van een officiële lijst met afkortingen, maar vreest dat deze lijst een verdoken legiti-

matie zal zijn voor het verder ontwikkelen van nieuwe afkortingen.

Mevrouw Mieke Van Hecke is het in grote lijnen eens met de heer Cis Schepens, maar merkt op dat het telkens voluit schrijven van alle officiële benamingen – en dus zonder gebruik te maken van afkortingen – het lezen van teksten ook kan bemoeilijken. Afkortingen kunnen in bepaalde gevallen nuttig zijn, maar een beperking is zeker aan te bevelen. De spreker meent dat, bij het gebruik van afkortingen in teksten, bij de eerste vermelding van de afkorting tussen haakjes de volledige schrijfwijze moet worden weergegeven. De lezer kan dan bij de doornemen van de tekst, de volledige schrijfwijze gemakkelijk opzoeken.

De spreker verwijst naar een aantal officiële lijsten van afkortingen die reeds in bepaalde sectoren bestaan, zoals bijvoorbeeld het boek "Juridische Verwijzingen en Afkortingen, Interuniversitaire Commissie Juridische Verwijzingen en Afkortingen". Het behoort volgens de spreker tot de informatie-opdracht van de overheid om bij de afkorting, naast het vermelden van de volledige omschrijving, ook een korte duiding te geven betreffende het betrokken beleidsdomein. Het is immers de bedoeling dat ook de niet-gespecialiseerde gebruiker het letterwoord in zijn juiste context kan plaatsen.

De heer Jos Stassen meent dat de huidige maatschappij dermate ingewikkeld is dat structurering en het bewaren van de overzichtelijkheid belangrijke items zijn geworden in de communicatie. Het gebruik van afkortingen moet dan ook in dit kader worden gezien. Het is bijvoorbeeld essentieel dat de burger weet tot welke diensten hij zich in bepaalde gevallen moet richten, zonder dat hij noodzakelijk hoeft te weten wat de afgekorte naam van de instelling precies betekent. De spreker merkt op dat afkortingen niet alleen verwijzen naar een aantal opeenvolgende woorden. Vaak zijn het ook begrippen die verwijzen naar een hele reeks maatregelen of processen die niet telkens kunnen worden uitgelegd zonder de tekst aanzienlijk te verzwaren, ten koste van de leesbaarheid. Ook zijn er specifieke benamingen zoals de verschillende paritaire comités die elk met een specifiek volgnummer worden aangeduid. Specialististen hebben met het volgnummer voldoende informatie om het comité in de juiste context te plaatsen. Voor niet-specialisten volstaat een eenmalige duiding van de afkorting.

De heer Jos Stassen deelt wel de mening van mevrouw Riet Van Cleuvenbergen dat omzichtig moet worden omgesprongen met het gebruik van afkortingen, en dat een onnodig gebruik ervan moet

worden vermeden. Ook het opstellen van een lijst van afkortingen is een goede suggestie. Het verplicht voluit schrijven van alle benamingen is echter niet aan te raden.

De heer Cis Schepens blijft bij zijn standpunt dat het voluit schrijven van de tekst, zonder gebruik te maken van afkortingen, de leesbaarheid verhoogt.

In naam van de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking, stelt de heer Walter Moens, adjunct-kabinetschef, dat over deze materie inderdaad het best advies kan worden ingewonnen van de Taalunie, en meer bepaald van de Raad voor Nederlandse Taal en Letteren. Hij stipt aan dat de taal hierbij niet alleen als een communicatiemiddel moet worden benaderd, maar evenzeer als een cultuurelement waarin tot uiting komt op welke wijze een bevolking nieuwe begrippen en perspectieven ontwikkelt.

De spreker is het eens met de zorg die moet worden besteed aan het creëren van nieuwe begrippen. Men moet niet automatisch de oplossing zoeken in hanteerbare afkortingen. Het is raadzaam om te zoeken naar een treffend woord of begrip dat op zichzelf een grotere helderheid heeft dan een afkorting.

De minister zal bij zijn administratie de nodige informatie opvragen, en nagaan op welke wijze de aanbevelingen in het beleid kunnen worden geïmplementeerd.

3. Stemming en eindstemming

Ter stemming voorgelegd, wordt het voorstel van resolutie betreffende het gebruik van afkortingen en letterwoorden voor officiële en semi-officiële benamingen unaniem aangenomen met 10 stemmen.

De verslaggever,

Cis SCHEPENS

De voorzitter,

Jos STASSEN

BIJLAGE

Advies van de Taaladviesdienst van het Vlaams Parlement

1. Gebruik van terminologie : afkorting, letterwoord en acroniem

Er zijn verschillende procédés om woorden of woordgroepen korter weer te geven. We geven hier de klassieke definitie (uit de Grote Van Dale, 13e editie) van een drietal courante vormen.

Afkorting

Afgekort woord of woorddeel, verkorte uitdrukking gevormd door de eerste letter of letters van het woord, gevolgd door een punt of door een bepaald teken, syn. *abbreviatie, abbreviatuur, breviatuur, verkorting* : in advertenties leest men vaak de afkorting z.b.b.h.h. = *zijn bezigheden buitenshuis hebbende* ; enz. is de afkorting van 'enzovoorts', etc. van 'etcetera'.

Letterwoord

Woord gevormd uit de beginletters van een aantal samenhangende woorden (m.n. delen van een naam), syn. *acroniem, initiaalwoord* : 'vip' is een letterwoord gevormd uit 'very important person'.

Acroniem

- synoniem van letterwoord
- specifieke betekenis in het computerjargon : afkorting of letterreeks ter vervanging van een veelgebruikte verbinding of formule in de communicatie, m.n. in nieuwsgroepen (b.v. *ASAP* voor 'as soon as possible' en *CU* voor 'see you').

Het essentiële onderscheid is dat een afkorting in de regel niet als één woord wordt gelezen, een letterwoord wel. Soms wordt de term *verkorting* gebruikt voor een afkorting waarbij alleen het eerste deel van een woord of woorden wordt gegeven, gevolgd door een punt : *bijv.* voor *bijvoorbeeld* is een dergelijk geval.

Een andere indeling van letterwoorden en afkortingen is gebaseerd op het type van element dat wordt afgekort : gewone woorden, maateenheden of benamingen. We onderscheiden drie types.

Courante (redactionele) afkortingen

Redactionele afkortingen kunnen in elk type tekst voorkomen. Het gaat hier om gebruikelijke afkortingen zoals a.s. (aanstaande) e.d. (en dergelijke), jl. (jongstleden) enzovoorts.

Internationaal erkende symbolen

Allerlei wetenschappelijke en technische maateenheden (die soms ook in het gewone taalgebruik worden gebruikt) hebben meestal een internationaal erkende afkorting. Het is kenmerkend voor deze groep dat er nooit een punt na de afkorting staat. Voorbeelden : a (are), cal (calorie), km (kilometer), N (Newton), kWh (kilowattuur).

Afkortingen van namen, instanties e.d.

Voorbeelden : NOS (Nederlandse Omroepstichting) VRT (Vlaamse Radio en Televisie) NAVO (Noord-Atlantische Verdragsorganisatie) e.d.

Uit de voorbeelden die in het voorstel worden gegeven, blijkt dat zowel afkortingen als letterwoorden het onderwerp van de resolutie zijn, en met name de afkortingen van namen en instanties en niet de redactio-

nele afkortingen of de internationale symbolen. Het verdient aanbeveling dat duidelijk aan te geven in de titel (...betreffende het gebruik van afkortingen en letterwoorden voor officiële benamingen en dergelijke) en in de tekst van de resolutie zelf.

Er wordt in het voorstel terecht een onderscheid gemaakt tussen de betekenis van een afkorting of letterwoord en datgene waarvoor de letters staan. Dat laatste kan echter niet zo goed worden weergegeven met de term 'letterlijke vertaling'. Wij suggereren om de tweede zin van de derde alinea van de toelichting daarom te herformuleren zoals in het tekstvoorstel is aangegeven.

2. Inhoud van het voorstel

Het voorstel beoogt in essentie drie zaken :

- a. het gebruik van afkortingen en letterwoorden voor officiële benamingen te beperken, en daaruit voortvloeiend, geen nieuwe afkortingen en letterwoorden meer in te voeren ;
- b. een inventaris te laten maken van de afkortingen en letterwoorden die in gebruik zijn ;
- c. duidelijkheid te creëren voor de burger over de betekenis en de volledige vorm van de afkortingen en letterwoorden die in gebruik zijn.

Over die aanbevelingen kan het volgende worden opgemerkt :

- a. Afkortingen en letterwoorden hebben wel degelijk hun nut : er bestaat een behoefte om sommige langere namen of benamingen, ter wille van de efficiëntie, korter weer te geven. Door die praktijk wordt ook vermeden dat langere namen (zoals die van het Vlaams Fonds) altijd in extenso moeten worden weergegeven. Het lijkt ons met andere woorden van belang dat de nadruk wordt gelegd op het vermijden van overbodige afkortingen. Een vergelijkbare doelstelling kan worden gevonden in de *resolutie betreffende het hanteren van een correct taalgebruik zonder overlast van vertaalwoorden* (Stuk 149 (1995-1996), 1-3) waarin sprake is van het vermijden van "**misplaatste** vertaalwoorden". Uit de bespreking van die resolutie blijkt dat het de indieners niet te doen is om het vermijden van Engelse leenwoorden in het algemeen, maar om overbodige leenwoorden te vermijden. Een vergelijkbaar streven ligt aan de grondslag van dit voorstel van resolutie.
 - b. Het is zonder meer een lovenswaardig streven om een verklarende lijst te maken van de afkortingen en letterwoorden die in het Vlaamse (en eventueel federale) politieke bestel gebruikelijk en gangbaar zijn. Ook voor de diverse taaladviesdiensten van de overheden is dat een zeer bruikbaar werkinstrument. Ik kan u erop attent maken dat in het Vlaams Parlement op initiatief van de diensten Schriftelijke Vragen, Taaladvies en Commissies een uitgebreide lijst circuleert met dergelijke afkortingen en letterwoorden.
 - c. Aan de gewone burger duidelijk maken wat de afkortingen en letterwoorden betekenen, kan diverse vormen aannemen. Een toegankelijk gemaakte lijst van dergelijke afkortingen en letterwoorden (op een website of door een publicatie) is één initiatief, maar het is ook mogelijk om binnen de overheidsdiensten richtlijnen voor het gebruik van afkortingen en letterwoorden in te voeren. Een voorbeeld van een dergelijke richtlijn kan zijn om aan te bevelen dat bij de eerste keer dat een afkorting of letterwoord in een tekst voorkomt, de volledige vorm, en eventueel een korte toelichting wordt gegeven bij de afkorting of het letterwoord. O.i. is het mogelijk om een dergelijke diversiteit van maatregelen ook aan te bevelen in de resolutie.
-